

Stanovisko k občianskym združeniam Bez drog a Slovensko bez drog

Na základe vzájomnej spolupráce medzi mnou a združením STORM vzniklo toto odborné stanovisko ohľadom „vzdelávacej“ činnosti občianskych združení Bez drog a Slovensko bez drog. Problematike drogových politík a drogovej trestnej činnosti sa venujem v rámci svojho vedeckého výskumu ako externý doktorand na Katedre trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a som aj externým odborníkom odboru prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky. Vzhľadom na skutočnosť, že tieto združenia vykonávajú prednášateľskú činnosť ohľadom nebezpečenstva drog som bol združením STORM oslovený na poskytnutie relevantného stanoviska ako akademik, ktorý vo svojej vedeckej činnosti sa venuje aj možnostiam prevencie drogovej trestnej činnosti a zavedeniu alternatívneho trestania či prevencie v oblasti drogovej kriminality. Hlavným zameraním môjho výskumu sú trestné činy spáchané pod vplyvom návykovej látky. V tejto oblasti som publikoval jednu recenzovanú vedeckú monografiu s názvom „Dekriminalizácia marihuany v podmienkach Slovenskej republiky s vybranou judikatúrou“ a niekoľko vedeckých prác, ktoré boli obhájené aj na pôde právnických fakúlt nie len slovenských, ale aj českých univerzít. Tieto práce prešli riadnym recenzným konaním a sú evidované v Univerzitnej knižnici Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Týmto chcem deklarovať svoju odbornú erudovanosť v danej problematike, čo sa nedá povedať o uvedených občianskych združeniach, ktoré poskytujú neúplné či zavádzajúce informácie, na ktoré bude v tomto stanovisku poukázané.

Čo sú to za združenia?

Na úvod je potrebné si predstaviť predmetné združenia, ktoré v tejto oblasti pôsobia. Jedná sa o dve občianske združenia, ktorými sú:

Slovensko bez drog, o. z.

IČO: 42176603
Sídlo: Mýtna 7643/42, 811 07 Bratislava – Staré Mesto
Reg. č: VVS/1-900/90-35059
Vznik: 27.01.2010
Web: www.slovenskobezdrog.sk

BEZ DROG, o. z.

IČO: 52441326
Sídlo: Hlavná 420/0, 981 01 Hnúšťa
Reg. č: VVS/1-900/90-56687

Vznik: 21.06.2019

Web: www.bezdrog.sk

Obidve tieto združenia majú spoločného menovateľa, ktorým je náboženský podtón a prebraté myšlienky z amerického Foundation for a Drug-Free World¹. Na webových stránkach a v informačných materiáloch oboch združení je možné nájsť logo tejto americkej organizácie, ktorá je neziskovou organizáciou pôsobiace v Los Angeles. Táto nezisková organizácia patrí pod scientológov. Tieto dve združenia prebrali a preložili informačné materiály a pseudodokumentárne filmy z kampane Thruth About Drugs, ktoré boli vypracované práve neziskovou organizáciou Foundation for a Drug-Free World. Stačí si porovnať anglické verzie týchto materiálov so slovenskými a v samej podstate tieto združenia na Foundation for a Drug-Free World aj odkazujú. Táto nezisková organizácia je priamo spomenutá na oficiálnej webstránke www.scientology.org, ktorá je hlavnou stránkou scientológov v Spojených štátoch Amerických.

V zmysle čl. 24 Ústavy Slovenskej republiky sa zaručuje sloboda myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery... ..Každý má právo verejne prejavovať svoje zmýšľanie. Tým chcem poukázať na skutočnosť, že nie je v mojom záujme poškodiť tieto občianske združenia z dôvodu ich náboženského vyznania či presvedčenia. Skôr chcem poukázať na skutočnosť, že v rámci presadzovania svojej protidrogovej iniciatívy rezonuje aj ich náboženské presvedčenie a zohralo by to dostatočnú úlohu pokiaľ by školy, na ktoré chodia prednášať by mali vedomosť aj o tejto skutočnosti. Scientológovia v Slovenskej republike pôsobia vo forme občianskych združení a nie sú Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky uznaným náboženstvom. Ďalšou skutočnosťou je fakt, že sa jedná o občianske združenia s náboženskou ideológiou, ktorá predkladá nie úplne relevantné skutočnosti, ktoré môžu byť zavádzajúce, nepravdivé či dávno vyvrátené odbornou verejnosťou. V jednoduchosti povedané, prednášajú o drogovej problematike bez odborných garantov a materiály majú prebraté od scientológov a odborná úroveň týchto materiálov je otázna. Vo vede a výskume nemajú čo robiť dohady a presvedčenia, ale fakty resp. hypotézy, ktoré sa buď vyvrátia alebo potvrdia.

Ako reagovali v USA na Foundation for a Drug-Free World?

V USA bola táto nezisková organizácia resp. ich program Truth About Drugs označená za pseudovedu a otvorene bolo konštatované, že sa jednalo o protidrogovú kampaň scientológov. Program založilo toto kontroverzné náboženské hnutie v roku 2006 a začalo ho šíriť po školách. Začali sa čoskoro ozývať negatívne ohlasy na túto činnosť, že šíria nepravdivé informácie².

Štátny dozorca Jack O'Connell urgoval všetky Kalifornské školy, aby ukončili akúkoľvek spoluprácu v rámci programu Narconon (vzdelávací program scientológov o drogách), keďže

¹ Dostupné online: <https://www.scientology.org/faq/scientology-in-society/foundation-for-a-drug-free-world.html>

² LILLEY-MATHIS, B. A Scientology-Run Anti-Drug Group Works Extensively in New York City Schools. Dostupné online: <https://slate.com/news-and-politics/2015/01/scientology-new-york-city-schools-drug-free-world-foundation-works-with-students.html>

došlo k prehodnoteniu tejto aktivity a dospelo sa k záveru, že tento program je plný nepresných informácií a informácií, ktoré sa nezakladajú na vedeckých faktoch³.

V USA sa stávala presne táto situácia, ktorej čelí práve teraz Slovenská republika. Na školách v USA pôsobili rôzne scientologické združenia, ktoré chodili robiť „osvetu“ týkajúcu sa drogovej prevencie. Školy ani len netušili, že sa jedná o združenie, ktoré miesto relevantných informácií poskytne polopravdy či až klamlivé informácie v rámci danej problematiky. Samotné Foundation for a Drug-Free World sa neprezentovalo na prepojenie so scientologickou cirkvou avšak z daňovej dokumentácie bolo prelinkovanie preukázané. V štáte New York mala táto organizácia celkom úspešné pôsobenie, dokým sa nepreukázalo prepojenie na scientologickú cirkev, kedy bol tento program vylúčený zo všetkých štátnych škôl ako aj programov pre mládež⁴.

Vyvinutá iniciatíva ohľadom združenia BEZ DROG

Keďže som externým odborníkom odboru prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra, tak som riešil s Mgr. Barborou Rajnákovou, PhD., hlavnou metodičkou odboru prevencie kriminality, dezinformačné letáky o marihuane, ktoré toto združenie distribuovalo a majú dostupné aj na svojej webovej stránke. Žiaľ v rámci Ministerstva vnútra SR sme nedošli k žiadnemu riešeniu, keďže MV SR nemá v kompetencii riešenie takýto druh dezinformácií. Z praxe mi je však známe, že aj Ministerstvo školstva SR eviduje činnosť týchto dvoch združení a nestavajú sa zrovna pozitívne k ich činnosti.

Následne, ako preventívnu aktivitu, som predložil webu www.konspiratori.sk stanovisko ohľadom dezinformácií, ktoré šíri združenie BEZ DROG na svojej webovej stránke a komisia uznala, že táto stránka poskytuje zavádzajúce informácie a zaradila webstránku tohto združenia medzi tzv. šedú zónu, čiže stránky s pochybným obsahom⁵.

Prečo je činnosť tohto združenia potenciálne nebezpečná a dezinformačná?

Samotný leták dostupný na stránke združenia BEZ DROG, ktorý sa pravidelne distribuuje do poštových schránok a ktokoľvek si môže tieto letáky objednať na odkaze: <https://www.bezdrog.sk/distribucia-protidrogovo-zameranych-materialov/materialy-na-objednavku/> obsahuje množstvo nepresných a skreslených informácií.

Ohľadom marihuany je tam napr. konštatovanie „nie sú tu snád' horšie drogy? NIE SÚ!“ Táto informácia nekorešponduje so skutočnými vedeckými výskumami. K uvedenému uvádzam

³ ASIMOV, N. Schools urged to drop antidrug program / Scientology-linked teachings inaccurate, superintendent says. Dostupné online: <https://www.sfgate.com/education/article/Schools-urged-to-drop-antidrug-program-2728677.php>

⁴ WEIL, K. School Accidentally Hired Church of Scientology-Backed Group to Teach Drug Education. Dostupné online: <https://www.thedailybeast.com/school-accidentally-hired-church-of-scientology-backed-group-to-teach-drug-education>

⁵ Dostupné online: <https://konspiratori.sk/stranka/1309>

napr. štúdiu prof. Roquesa v prehľadnej tabuľke⁶:

	Opiáty	Kokaín	Alkohol	Benzodiazepíny	Cannabis	Tabak
Telesná závislosť	*****	**	*****	***	**	****
Psychická závislosť	*****	****	*****	****	**	*****
Poškodenie nervového systému	**	****	****	-	-	-
Celková toxicita	**** (nie pri terapii)	****	****	*	*	
Spoločenská nebezpečnosť	*****	*****	****	**	**	-
- = žiadne účinky, * = veľmi slabé účinky, ** = slabé účinky, *** = stredne silné účinky, **** = silné účinky, ***** = veľmi silné účinky						

Taktiež uvádzam názor Dr. Grotenhermena, ktorý konštatuje k závislosti na marihuane nasledovné: „*Telesný potenciál závislosti na cannabis je veľmi nízky. Po ukončení dlhodobého užívania sa môžu po niekoľko dní objaviť abstinenčné príznaky formou narušeného spánku, častejších snov, potenie a podráždenosť. Psychická závislosť je možná pri zodpovedajúcej štruktúre osobnosti. Pri užívaní cannabisu ako lieku je nebezpečenstvo fyzickej závislosti zanedbateľné*”⁷.

Vyššie uvedené skutočnosti boli potvrdené aj štúdiou realizovanou nemeckými vedcami v spolupráci s nemeckými lekármi venujúcimi sa osobám závislým na návykových látkach⁸.

⁶ ROQUES, B. La dangerosité des drogues: rapport au Secrétariat d'Etat á la Santé, Paríž: ODILE JACOB, 1999. s. 316.

⁷ GROTENHERMEN, F. Konopí jako lék. Olomouc: Fontána, 2009. s. 140.

⁸ BONNET et al. Ranking the Harm of Psychoactive Drugs Including Prescription Analgesics to Users and Others—A Perspective of German Addiction Medicine Experts. In: Prescribing Psychotropics: Misuse, Abuse, Dependence, Withdrawal and Addiction Volume 11 – 2020. 2020. Dostupné online: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyt.2020.592199/full>

Ďalej tento dezinformačný leták uvádza: „...pät' praktických dôvodov, prečo je marihuana droga a to droga nebezpečná.“

Niet pochyb o tom, že marihuana spadá medzi drogy. Konkrétne z hľadiska právneho v zmysle prílohy č. 1 k zák. č. 139/1998 Z. z. spadá do kategórie regulovaných psychotropných látok. Avšak nasledujúce body, ktoré sú v letáku a na samotnom webe uvádzané sú nafúknuté a mimo fakty.

„Marihuana je, ako všetky ďalšie drogy JED.“ K tomuto len dodávam, že marihuana má obrovský medicínsky potenciál⁹ a v mnohých krajinách, napr. v susednom Česku, sa v medicíne aj využíva. Marihuana resp. psychotropná látka delta-9-tetrahydrokanabinol nie je jed. Samozrejme nespochybňujem zneužívanie tejto látky v rámci rekreačného užívania. Samotné WHO¹⁰ pred 4 rokmi apelovalo, aby bolo THC prekvalifikované v rámci Dohovoroch OSN¹¹, keďže je preukázané, že THC nie je tak nebezpečné ako sa v minulosti predpokladalo.

Druhý bod tohto letáku hovorí, že aj príležitostný konzument má THC v tele i po dlhšej dobe (týždne, mesiace). Táto informácia tiež nie je úplne pravdivá. Toto tvrdenie je vyvrátiteľné napr. štúdiou realizovanou Washingtonskou univerzitou. V tejto štúdii sa riešilo že po akú dobu je osoba, ktorá užila marihuanu pod vplyvom tejto látky do takej miery, ktorá vylučuje spôsobilosť viesť motorové vozidlo. V tejto štúdii sa preukázalo, že približne po dvoch hodinách klesne hodnota THC v krvi na takú hladinu, že nemá vplyv na spôsobilosť viesť motorové vozidlo¹².

Štúdia realizovaná na univerzite v Britskej Kolumbii v Kanade - Predmetom tejto štúdie bolo preukázať, že ako dlho a aké množstvo THC sa nachádza v tele konzumenta. Štúdia poukazuje na fakt, že pri dlhodobých užívateľoch marihuany je v krvi užívateľa aj po 6 dňoch prítomné THC v koncentrácii okolo 2ng/ml krvi, ale zároveň pri týchto pravidelných užívateľoch aj napriek častému užívaniu THC je už po dni abstinencie hladina THC v krvi menšia než 5ng/ml. Záverom štúdie bolo konštatovanie, že zvyšková hodnota THC v krvi nemusí priamo preukazovať, že či sa jedná alebo nejedná o pravidelného užívateľa marihuany¹³.

Tretí a štvrtý bod letáku hovorí o ďalších nepravdivých skutočnostiach a mylných informáciách ohľadom vplyvu marihuany na psychiku a fyzický stav. THC sa práveže používa na liečbu úzkostných a panických stavov. Iba vysoké dávky môžu spôsobovať tieto nepríjemné stavy. O priaznivom vplyve THC na duševné ochorenia som túto skutočnosť niekoľkokrát konzultoval s MUDr. Renátou Papšovou, psychiatrickou, ktorá sa venuje okrem iného aj liečbe drogozo závislých ako aj liečbe úzkostných a panických stavov.

⁹ Vid' napr. zbierku štúdií BLESCHING, U. Velká kniha o léčbě konopím pro 21. století. Praha: Volvox Globator, 2018. 688 s

¹⁰ Dostupné online: https://www.who.int/medicines/access/controlled-substances/UNSG_letter_ECDD41_recommendations_cannabis_24Jan19.pdf?ua=1

¹¹ Jednotný dohovor o omamných látkach z roku 1961 a Dohovor o psychotropných látkach z roku 1971

¹² BANTA-GREEN, C. J. et al. Marijuana Impaired Driving: Toxicological Testing in Washington State. Alcohol and Drug Abuse Institute. Dostupné online: https://ada.i.uw.edu/pubs/pdfs/2016marijuanadriving_testing.pdf

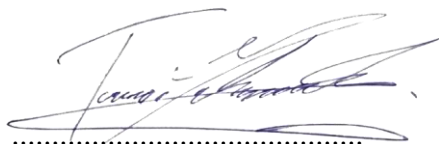
¹³ PENG, Y. W. et al. Residual blood THC levels in frequent cannabis users after over four hours of abstinence: A systematic review. Drug and Alcohol Dependence. Volume 216. Dostupné online: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0376871620303422>

Posledný, piaty bod, uvádza najčastejší mýtus, a to skutočnosť, že marihuana je vstupná brána k ďalším drogám. Autori letáku sa odvolávajú na bližšie neurčenú a nešpecifikovanú štúdiu realizovanú v Holandsku. Podľa názoru vyššie uvedenej psychiatričky je v podmienkach Slovenskej republiky vstupnou bránou či už k zneužívaniu liekov alebo k iným drogám práve alkohol.

Záver

Toto moje stanovisko nemá a ani nemôže mať nejaký záväzný charakter. Je to môj nie osobný, ale odborný pohľad na pôsobenie týchto združení. Zastávam názor, že tieto združenia šíria neúplné a nepravdivé informácie, ktoré prezentujú akoby boli pravdivými a ako to bolo zmienené vyššie, podľa môjho názoru sa jedná o presadzovanie pseudovedy. Komisia, ktorá posudzuje konšpiračné webstránky mi dala za pravdu a zhodla sa, že webstránka www.bezdrog.sk spadá medzi potenciálne nebezpečné stránky a neposkytuje relevantné a overené informácie. Dúfam, že Vám moje stanovisko bude nápomocné pri rozhodovaní sa ohľadom prípadnej spolupráce so spomínanými združeniami.

V Nitre, dňa 17.10.2023

JUDr. Tomáš Zábrenszki